

causas diverse qualitatibus, atque ideo si statuto concessa sit aliqui jurisdictione cognoscendi de causis mercaturae, aut mercatorum, non posse eundem etiam de consensu litigatorum cognoscere de causis, que non sint mercaturae, aut mercatorum ampli sunt per plures. Inter quos Cygnus in d. l. 1. n. 2. in fin. C. de jurisd. omn. Judic. subscribit Baldus in d. l. testamenta omnia 18. n. 4. Fulgoius num. 2. Alexander num. 2. Iafo, n. 1. C. de testament. Hippolytus de Marfilii in repet. l. extra territorium, ultima, n. 19. ff. de jurisd. omn. Judic. idem Iafo, in d. l. si per errorem 15. n. 4. & seqq. ff. eodem tit. idem Baldus in cap. de causis, 4. n. 48. de offic. & potest. Judic. delegat. Panormitanus in d. cap. P. & G. n. 15. Imola, 86. 87. & 88. cum seqg. Felymus num. 12. eodem titul. idem Panormitanus in d. cap. significasti, num. 16. Marianus n. 29. & n. 30. vers. tertio queritur de foro competr. Romanus conf. 132. num. 2. Natta conf. 82. num. 7. & 8. tom. 1. Valacus consultat. 27. n. 5. Gamma decis. 219. Capycius decis. 9. num. 16. Maranta in praxi 7. part. distinct. 6. num. 33. quae ex num. 28. optime disputat, & resolvit difficultatem. Didacus Perez in l. 1. gloss. 1. tit. 4. l. 3. ordinamenti, vers. item quarto fit prorogatio, column. 887. qui bene loquitur. Gutierrez de jura-ment. confirmat. 3. par. c. 5. n. 20. in fine, Caldas Pereira in l. si curatores, in princip. n. 20. C. de integr. ref. minor. Vantius tract. de nullitatebus, tit. 9. de nullitate ex def. Etu jurisd. & undez &c. n. 51. & 52. Antonius de Amato variarum resolutionum, refolut. 33. num. 16. in fine, & est proculdubio communior sententia. Fundamentum ejus desumitur ex eo, quod dicebam supra, num. 973, quod prorogatio semper censetur fieri cum eiusdem conditionibus, & qualitatibus. Nam quod prorogatum debet praesistere, & prorogatum cum prorogato est eiusdem naturae, quare Judex ex prorogatione debet habere in prorogantes eandem jurisdictionem in specie, & qualitate, quam exercet in subditos: alioquin prorogatum consensus tribueret Judici novam jurisdictionem, quam non haberet, contra regulam, l. privatorum consensus 3. C. de jurisd. omn. Judic. in quam rem legi potest Panormitanus in cap. at si Clerici, in princ. num. 19. & 21. de judic.

1170 Nodus iste non habet facilem dissolutionem. Pro qua- tamen, & istarum sententiarum concordia, & explica- tione, prius, dicendum est, jurisdictionem unius speciei non posse prorogari ad diversam speciem, ut merum imperium ad mixtum, aut jurisdictionem simplicem, neque est contra. Quare jurisdictionis criminalis non extendit- ur ad causas civiles, neque civilis ad criminales ex litigato- rum consensus; neque jurisdictionis spiritualis ad causas temporales, aut temporales ad spirituales. Ita sententia unanimi consensus Doctores relati pro prima, & secunda sententia, & prater predictos Decianus tract. crimin. l. 4. cap. 23. num. 3. Barbosa in d. art. 1. n. 115. & seqg. & num. 142. cum seqg. & colligitur aperte ex fundamen- to predictis secunda sententia, relato numero prece- denti. Probatur ex texu in l. solemus 61. §. latruncu- lator. ff. de judiciis.

1171 Secundo, dicendum est, jurisdictionem limitaram ad causas certa quantitatibus ex consensu partium posse pro- rogari ad causas majoris quantitatibus. Ita probat texus expressus in l. de quaere 74. §. Judex, ff. de judic. & in l. interconvenientes 28. ff. ad municipal. & de incol. Quantitas enim major, aut minor, non facit causas specie di- versas, sed accidentalem solum diversitatem inducit, & qua differunt secundum magis, & minus, genere non dif- ferunt, l. ultima, ff. de fundo instruто. Hanc sententiam amplectuntur Baldus in l. si quae consensu 8. n. 8. Cod. de Episcop. audiens. Salycetus in l. certa ratione 5. num. 2. C. quando provocar, non est necesse. Paulus in d. l. de quaere, §. 1. idem videtur sentire Iafo, in d. l. testamenta omnia 18. n. 1. C. de testament. & Riccius ad eum locum ad n. 2. Vi- vius dec. 126. n. 4. Panormitanus in d. cap. P. & G. n. 12. de offic. delegat. Marianus in d. cap. significasti, de foro competenti, num. 29. Felymus in cap. ceterum, n. 2. vers. tertio limita, de judic. Guido Pape decis. 285. num. 1. Maranta in praxi 4. part. distinct. 6. num. 33. Aviles post capita Pratorum, in forma secreta sindicationis, interro- gar. 49. verb. condonar, n. 13. Barbosa in d. l. 1. art. 1. num. 122. ff. de judic. Paz in praxi 1. tom. 6. part. cap. 13. num. 15. in fine, tametsi statim num. 16. videatur recedere, dum refert contrariam sententiam, & nihil resolvit. Et ob eandem rationem jurisdictionis Judicis, non potest cognoscere, nisi ultra certam summam, poterit ex partium consensu prorogari ad causas minoris summae, &

Judex prorogationis vi, de illis cognoscere, ut in specie adnotarunt Baldus, & Marianus nuper relati.

Contrariam tamen sententiam, videlicet jurisdictionem limitatam ad certam quantitatam non posse exten- di ad causas majoris quantitatibus, sequunt sunt idem Baldus sibi contrarius in d. l. certa ratione 5. n. 4. C. quando provocar, non est necesse, cuius sententiam videtur approbare Romanus conf. 132. n. 2. commendat Gregorius Lopez in l. 47. tit. 18. part. 3. gloss. 1. & non improbat Iafo, ubi supra; sed eam secure tradunt Hispani, Messia ad legem Toleti 1. part. fundament. 10. num. 39. Gutierrez de jura-ment. confirmat. 3. part. cap. 5. n. 20. & l. 3. praticarum, quae 25. n. 11. Azevedus in l. 7. n. 25. tit. 18. l. 4. recogni- tio. & in additionibus ad Curiam Pisani lib. 4. cap. 6. num. 31. Bovadil lib. 3. politice. cap. 8. num. 193. & 224. Hevia Volano in curia philippica 5. par. §. 6. n. 1. Ignatius Villar in sylva reponorum, resp. 15. quae 8. ex n. 1. & per totam. Natbona in tertiam partem recipit. in l. 18. n. 7. tit. 18. l. 4. recip. Fundamentum Baldi est, quia cum lex ad plura procedit, distinguendo potentias, & statuen- do, ut unus Judex non habeat jurisdictionem nisi intra certam summam, & ab inde supra pertineat ad alterum cognitione, quod unius assignatur, denegatur alteri, l. quod in rerum 24. §. si quis, ff. de legat. 1. Quae ratio denegati, & concessi facit ut jurisdictione prorogari non possit, quod enim facit Judex ultra id, quod lex concedit, lege prohibente facere videtur, argumento l. qui aliena 33. §. liber- tates, ff. de negot. ges. id enim provenit ex natura limitatio- nis, ut in l. Dominus 64. §. per fiduciam commissum, & ibi glossa schol. ultimo, in fine, & in eleganti texu in l. ex facto 43. §. item quero, ff. de vulg. & pupill. subst.

Sed non est recendum a predicta priori sententia, 1173 quae verior, & communior est, & habet firmissima funda- menta. Argumentum vero Baldi, quo secundam sententiam probat, facile solvit ex doctrina Salyceti relati pro priori, si dicamus, convincere Judicem, qui ha- bit limitatam jurisdictionem ad certam summam, ex natura, & vi jurisdictionis sue, non posse cognoscere de majori summa, verum non inde colligitur, non posse etiam ex vi prorogationis, nisi nisi specialiter denegati, & inhibeantur expresse litigantes prorogare, non censetur prohibita. Cui solutioni acquiescit Barbosa dictio artic. 1. num. 122. & ego dixi supra fact. 2. num. 110. diversum quid esse, jurisdictionem à superiori non tribui, & prorogationem inhiberi, in qua mixtim ex litigato- rum voluntate, & assistentia juris provenit jurisdictionis usus. Quod vero expendit Baldus de vi limitationis, paulo post explicabitur commodiore loco, & pleni- nus toti difficultati satisfiet ex num. 1181. & proprie- ex num. 1184.

Neque vero ideo reprehendendi sunt Doctores His- spani ei sententia adharentes. Quorum multi, tametsi agnoscant regulariter admittendam esse prorogationem de causis minoris summae ad causas majoris, eam tamen doctrinam limitant jure optimo in speciali casu, leg. 7. tit. 8. lib. 4. recip. in cuius explicatione versantur. Concedit lex illam jurisdictionem Capitulis, seu Conciliis civitatum, & villarum Regni, ut possint in gradu appellationis cognoscere de causis civilibus, que non excedant summam decem mille maravedinorum, devo- lutis ad ipsa Concilia per appellationem interpositam à Judicibus ordinariis earundem civitatum, aut villa- rum. Quae Concilia eligunt duos ex Decurionibus, qui simul cum eodem Judice ordinario, qui sententiam tulit, procedant ad revidendam sententiam; statuiturque ne eismodi appellationes interponant ad superiora tribunalia. Hæc lex immutata est ex leg. 18. eadem titulo, & libro, in Codice additionum, in qua, summa decem mille maravedinorum extensa est ad quantitatam viginti mille maravedinorum. Quæ lex desumpta est, ex cap. 65. Curiarum Matritensis, cœptarum anno 1592. finitarum anno 1594. publicatarum anno 1604. ad petitionem 65. Sed salva Compilatoris reverentia, (ut id etiam animadvertam) diversissimum sensum ha- bet lex compilata à capite, ex quo sumpta est. Suppli- catum enim fuit Regi, an in causis viginti mille maravedinorum licet appellationem interponere ad Concilia Decurionum; respondit, fiat ut petitur. Qua decre- tatione attenta, licet appellationem interponere ad Concilia, sed non erat sublata facultas appellandi ad su- prema tribunalia in illis causis viginti mille maravedino- rum, quemadmodum per dictam leg. 7. sublata erat facul- tas

tas appellandi ad suprema tribunalia in causis decem mille maravedinorum, & aliarum infra eam summae. Verum atraentia lege compilata, in qua relata dicta leg. 7. decernitur: Ordenamus que la dicha quantia sea de veinte mil maravedis, maner subjecta summa viginti mille maravedinorum eidem legi, qua late erat super summa decem mille maravedinorum; ac per consequens, quenadmodum in causis illius quantitatibus, & infra eam summa, non poterat appellari ad Regia tribunalia, ita modo in causis viginti mille maravedinorum, & infra. Quæ diversitas est notabilis, & effectus ejus maxime dam- nosus: cumque non constet Compilatori datam esse à Rege facultatem variandi, & mutandi, aut alterandi statuta, sed solum compilandi, crederem standum esse potius capitulu Curiarum, & ejus tenori, quam tenori legis compilata, & tametsi licet juxta predictum cap. 65. in causis viginti mille maravedinorum appellare ad Concilia, non esse tamen sublatam facultatem appellandi ad Cancellerias, & Regia tribunalia. Sed iam cessa hac difficultas; nam supervenit regium rescriptum Regis Philippi III. D. N. impetratum à Regno, expeditus 28. Junii die anni 1619. quo velut universalis lege extensa est quantitas viginti mille maravedinorum, contenta in dicto capite Curiarum, & dict. leg. 18. compilata, ad quantitatam triginta mille maravedinorum, & caute- lata pœnae inficta, ut tradit Bartolus in l. fidejus- tor 29. §. quedam, n. 2. & in l. Quintus Mutius 48. ff. man- dat. Iafo in l. 2. §. item si in factio, n. 17. ff. de verbor. obli- gat. Angelus Aretinus in l. 8. item si quis in fraudem, n. 21. inficit de action. Negusantius de pignoribus 8. par. membr. 1. n. 29. Mantic. de tacit. & ambigu. convention. l. 16. tit. 16. n. 3. Marcus Antonius Eugenius conf. 89. n. 25. & 26. l. 1. Boerius dec. 221. n. 14. Benvenitus Stracca tractat. de mercatura 3. particuli. ultima pars. principia- lis, quomodo in caus. mercat. sit procedend. rubric. de excep- tionibus, n. 5. & 6. & 14. cum seqg. Cacheranus dec. 2. n. 2. Maranta conf. 37. n. 1. & in praxi 4. par. dis- distinct. 9. ex n. 48. Cum tamen in aliis causis pertinen- tibus ad eandem speciem jurisdictionis simplicis, que sunt diversæ qualitatibus regulariter attendant solen- nitates juris, & ejus rigor sit servandus, l. Judices 9. C. de judicis, l. 1. C. de execut. rei judic. Hanc conclusio- nem amplectuntur Barbosa in dicta l. art. 1. ex n. 126. ff. de judicis. Probaturque primo, quoniam etiam si acci- dentalis qualitas non mutet speciem, neque inducat diversitatem in natura, ut notat Bartolus in l. denunci- se 17. §. quid ramen, n. 5. ff. ad l. Jul. de adulteriis, cum vero qualitas causa est ejusmodi, ut habeat annexum diversum modum procedendi, & definendi, procul- dubbio alterat, & mutat naturam causæ in genere moris, & constituit diversam speciem moralem. Causa enim istius qualitatibus jure censebitur diversa specie ab altera, que si- militer qualitatibus non habeat, & in qua diverso modo procedendum sit, ut plane significat Baldus in l. heredes, palam 21. §. sed si notam, n. 4. ff. de reformat. & recte alio in proposito animadvertisit Suarez in tertiam partem Divi Thome, tom. 3. dict. 2. fact. 4. §. ut vero distinguimus, ubi qualitates, que immutant res in ordine ad usum humanum, etiam si non inducant varietatem in specie physica, & naturali, notat causæ diversitatem specificam moralem. Et notum est circumstantias, que acci- dentia sunt actus humani, & non mutant speciem na- turalem actus, inducere diversitatem specificam in ge- nere moris, ut docent Theologi Thomiste post Divum Thomam 1. 2. quest. 7. art. 1. & quest. 18. art. 3. & 5. & 10. prosequitur Gabriel Vasquez tom. 1. disput. 53. & 54. & 55. per totas, & disputat 56. cap. 2. Franciscus Suarez ad primam secundam Divi Thome, tract. 3. dict. 7. fact. 8. n. 9. & 10. ex quo receptum est, ejusmodi qua- litatem advenientem rei, ita illam afficeret, ut ipam reponat in diversa specie; notat Hypolitus de Marfilis singular. 520. qualitas adveniens, Natta conf. 130. n. 5. & 6. tom. 1. & deducitur ex doctrina Bartol. in l. ius civile, ff. de infit. & iur. & ex texu in l. si cui lana 70. in princip. & in l. heres meus 100. §. due statut. ff. de legat. 3. & in cap. licet canon. 14. juncta cap. statutum 22. de election. in sexto. Eodem tendit quod Alciatus docet l. 6. paragon, cap. 17. judicium non esse idem, sed diversum, si cum prius ordinarius ageretur, post agatur summatio; recte notat Decius l. unica, in l. lectur. n. 13. & 14. & in 2. lectur. n. 46. C. de sentent. que pro eo, quod interest, quidquid sit apud Dialeticos, apud Legistas tamen ex Carleval. de Judiciis, Tom. I.

va, respons. 15. dicta quest. 8. n. 19. in fine, fit, ut in ca- fu dict. leg. 7. non possit habere locum prorogatio. Quia si in prima instantia facta est prorogatio ad maiorem quantitatam, per appellationem ad Concilia Decurio- num, utpote illegitimam, causa non devolvitur: si vero est facta in secunda instantia, & in prima non erat facta, Judges appellationis non possunt cognoscere, utpote de causa per appellationem non devoluta.

Terrio dicendum est, jurisdictionem limitatam ad 1176 causas certas qualitatibus, cum qualitas est ejus natura, ut requirat in causa speciale modum procedendi diver- sum à modo procedendi in aliis causis, non posse exten- di, & prorogari ad causas diverse qualitatibus, in quibus ordo judicandi, & procedendi immutandus est. Exemplum hujus conclusionis oppositissimum desumitur ex doctrina Cyni, & aliorum, quos reruli supra, n. 1169. ut si statuto constitutatur aliquis Judex mercatorum, ad cognoscendum de causis mercaturae, istius jurisdictione non possit prorogari ad causas non attinentes ad mercaturam. Nam qualitas illa causarum ad mercaturam atti- nentium, desiderat diversum modum procedendi in il- lis, ac in ceteris causis servari solet. In causis enim mer- catorum respicientibus mercaturam, & eorum Curia, proceditur ex bono, & aequo, & non ex rigore, neque ex apicibus juris, & non attenduntur solemnitates, sed sola facta veritas insicitur, ut tradit Bartolus in l. fidejus- tor 29. §. quedam, n. 2. & in l. Quintus Mutius 48. ff. man- dat. Iafo in l. 2. §. item si in factio, n. 17. ff. de verbor. obli- gat. Angelus Aretinus in l. 8. item si quis in fraudem, n. 21. inficit de action. Negusantius de pignoribus 8. par. membr. 1. n. 29. Mantic. de tacit. & ambigu. convention. l. 16. tit. 16. n. 3. Marcus Antonius Eugenius conf. 89. n. 25. & 26. l. 1. Boerius dec. 221. n. 14. Benvenitus Stracca tractat. de mercatura 3. particuli. ultima pars. principia- lis, quomodo in caus. mercat. sit procedend. rubric. de excep- tionibus, n. 5. & 6. & 14. cum seqg. Cacheranus dec. 2. n. 2. Maranta conf. 37. n. 1. & in praxi 4. par. dis- distinct. 9. ex n. 48. Cum tamen in aliis causis pertinen- tibus ad eandem speciem jurisdictionis simplicis, que sunt diversæ qualitatibus regulariter attendant solen- nitates juris, & ejus rigor sit servandus, l. Judices 9. C. de judicis, l. 1. C. de execut. rei judic. Hanc conclusio- nem amplectuntur Barbosa in dicta l. art. 1. ex n. 126. ff. de judicis. Probaturque primo, quoniam etiam si acci- dentalis qualitas non mutet speciem, neque inducat diversitatem in natura, ut notat Bartolus in l. denunci- se 17. §. quid ramen, n. 5. ff. ad l. Jul. de adulteriis, cum vero qualitas causa est ejusmodi, ut habeat annexum diversum modum procedendi, & definendi, procul- dubbio alterat, & mutat naturam causæ in genere moris, & constituit diversam speciem moralem. Causa enim istius qualitatibus jure censebitur diversa specie ab altera, que si- militer qualitatibus non habeat, & in qua diverso modo procedendum sit, ut plane significat Baldus in l. heredes, palam 21. §. sed si notam, n. 4. ff. de reformat. & recte alio in proposito animadvertisit Suarez in tertiam partem Divi Thome, tom. 3. dict. 2. fact. 4. §. ut vero distinguimus, ubi qualitates, que immutant res in ordine ad usum humanum, etiam si non inducant varietatem in specie physica, & naturali, notat causæ diversitatem specificam moralem. Et notum est circumstantias, que acci- dentia sunt actus humani, & non mutant speciem na- turalem actus, inducere diversitatem specificam in ge- nere moris, ut docent Theologi Thomiste post Divum Thomam 1. 2. quest. 7. art. 1. & quest. 18. art. 3. & 5. & 10. prosequitur Gabriel Vasquez tom. 1. disput. 53. & 54. & 55. per totas, & disputat 56. cap. 2. Franciscus Suarez ad primam secundam Divi Thome, tract. 3. dict. 7. fact. 8. n. 9. & 10. ex quo receptum est, ejusmodi qua- litatem advenientem rei, ita illam afficeret, ut ipam reponat in diversa specie; notat Hypolitus de Marfilis singular. 520. qualitas adveniens, Natta conf. 130. n. 5. & 6. tom. 1. & deducitur ex doctrina Bartol. in l. ius civile, ff. de infit. & iur. & ex texu in l. si cui lana 70. in princip. & in l. heres meus 100. §. due statut. ff. de legat. 3. & in cap. licet canon. 14. juncta cap. statutum 22. de election. in sexto. Eodem tendit quod Alciatus docet l. 6. paragon, cap. 17. judicium non esse idem, sed diversum, si cum prius ordinarius ageretur, post agatur summatio; recte notat Decius l. unica, in l. lectur. n. 13. & 14. & in 2. lectur. n. 46. C. de sentent. que pro eo, quod interest, quidquid sit apud Dialeticos, apud Legistas tamen ex Carleval. de Judiciis, Tom. I.

parva, & levi differentia, species constitui secundum quod jura loquuntur, licet in quidditate, & essentia non videantur differre. Succedit igitur conclusio, de qua supra, n. 1170. ut si cause istæ specie diversæ sunt, non possit ex jurisdictione unius ad alteram fieri prorogatio, quia videretur facta ad actum novum, qui virtute jurisdictionis præexistentis non posset expediti, in quo causa prorogatio deneganda est, juxta doctrinam Glossæ, & Doctorum, quos copiose retuli supra, n. 973.

¹¹⁷⁷ Confirmatur, quoniam tametsi cause civiles videantur pertinere ad idem genus subalternum, sub eo autem continentur diversa inferiorum genera, seu species insimæ, quæ secum invicem comparate diversæ item sunt. Quam doctrinam ex Bartoli, & Baldi traditionibus recte expendit, & exornat Barbosa dicit, art. 1. ex n. 136. Causæ autem mercaturæ, etiam si comprehendantur sub genere civilium, multum differunt ab aliis civilibus causis, ut modo diximus. Ergo jurisdictione limitata ad eas, non potest prorogari alias, cum ob eadem ratione non possit prorogari jurisdictione ex una specie ad aliam, qua non potest prorogari de uno genere ad aliud.

¹¹⁷⁸ Quarto dicendum est, reliquam esse, quod ad hoc attinet, maximam difficultatem, cum jurisdictione alicui Judicii concessa est limitata ad certum genus causarum, quæ neque specie differunt ab aliis causis, si jurisdictione ipsam species, neque in eis servatur diversus procedendi modus, quia certa earum qualitas id non exigit; exempli gratia, si designaretur Judex ad causas pupillorum, & viduarum, vel ad causas peregrinorum, vel mercatorum, vel ad causas mutui, vel matrimoniales, aut beneficiales, an possit ejus jurisdictione prorogari ad causas diversæ materie, non obstante limitatione jurisdictionis. Oporret autem distinguere tres causas: primus, cum jurisdictione limitatur quod certum genus personarum, non quoad genus causarum. Exempli gratia, in hac civitate Neapolitana Curia Admiraria habet jurisdictionem quod omnes causas, tam civiles, quam criminales inter personas viventes de arte maris sed non potest in causis aliorum jurisdictionem exercere. Similiter Curia artis serici in omnes officiales, & mercatores artis serici matriculatos. Curia artis lanceæ in personas viventes de arte lanceæ. Curia Raguforum in omnes causas Raguforum, Curia Catalaporum in omnes Causas Catalaporum, & sic de ceteris. Et Rector scholiarum Academia Complutensis in Hispania, aut scholasticus Salmanticensis, habet jurisdictionem in omnes causas scholasticorum, juxta dicta supra, questione octava, n. 498. Et antiquo jure Prætor peregrinorum cognoscet de omnibus causis peregrinorum, leg. 2. § post aliquot deinde annos, ff. de origin. jur. notant Fennella de Magistris Roman. c. 19. Pomponius Letus de Magistris Roman. ritulo de Pætoribus, Claudio Prävocius commentario de Magistris Roman. cap. 7. Calvini in libello, de Magistris Roman. verbo Pætor peregrinus, Rofinus de antiquitate Roman. l. 7. cap. 11. Secundus casus, cum jurisdictione est limitata ad certum genus causarum, non ad personas; ut si designaretur Judex ad causas matrimoniales, aut ad causas restitutionis in integrum, aut ad causas publicationis testamenti, ut in l. testamenta omnia 8. C. de testam. aut ad inscriptionem donationis, ut in l. in hac 30. l. secundum 32. C. de donationibus; & in Hispania conceditur jurisdictione delegatis administratoribus gabelliarum ad causas gabellarum inter quacunque personas. Et Procuratori Caesaris est concessa jurisdictione ad causas fiscales indistincte, nulla excepta personarum conditione, leg. 1. & 2. l. ad fiscum 5. C. ubi causa fiscalis, leg. 2. C. si adversus fiscum. Tertius casus est, cum jurisdictione limitatur ad certum genus personarum, & causam, ut concessa erat antiquo jure illis, qui prætererant Collegio professionis, aut negotiationis alicuius ad causas illius negotiationis, & personas illius Collegii, leg. per iniquum ultima, C. de jurisdictione omn. Judic.

¹¹⁷⁹ In omnibus autem istis causis occurrit duplex difficultas circa prorogationem, altera ad factum, altera ad jure spectans. Quæ ad factum ea est, an jurisdictionem concedens limitatam, prorogationem inhibuerit, coquæ sine limitatum usum jurisdictionis concesserit, ut subditos prorogare prohiberet. Duobus autem modis prorogationis effectus potest impedire à superiori jurisdictionem certam dante. Primo, si subditos ipsos proroga-

re veteri, justa dict. l. 2. §. si & Judex, ff. de judicis, & superius, n. 1121. diximus in Regnis Castella, Portugalie, Navarræ, & Gallie inhibitam esse laicos prorogationem in Judices Ecclesiasticos. Secundo, si ipsos Judices prorogatos jurisdictione prorogata uti prohibeat, jubens ne in talibus, vel talibus causis se intrromittat, sed eas latim remittant ad Judices competentes. Utroque modo impedit prorogationis effectus, sed hoc interest inter unum, & alterum, quod primo modo prorogatio ipso jure impeditur, impedito ejus ortu, & nativitate: secundo modo non impeditur ipso jure, quoniam non impedit origo, & nativitas, sed dumtaxat effectus; nam Judex prohibetur uti jurisdictione prorogata. Atque ita etiam si daremus processum factum coram prorogato valere, dum à Judice competente non est inhibitus, potest tamen Judex prorogatus, à superiori, vel altero competente, ad quem ex definitione Principis causa spectat, inhiberi, & requiri, ut eam remittat. Discrimen vero ex eo colligitur, quod prorogatione impeditur secundo modo, cum verba legis, vel rescripti non dirigantur ad inferiores prorogantes, sed ad ipsum Judicem, in quem consentitur, cui injungitur ne de illis causis judicet, ad quas alter Judex destinatus est, prohibito non afficit prorogantes, sed Judicem ipsum prorogatum.

Hec autem inhibitus ad Judices relata, duobus item modis fieri potest. Primo, ita ut favore Judicis, cui jurisdictione conceditur, exteris Judices circa causas nisi commissas, & concessas inhibeantur; ut cum conceditur jurisdictione alicui, cum clause abdicari, & decetri irritant; exempli causa, si diceretur, de talibus causis ut solus cognoscas, & nullus alius in eisdem se intrromittat, aut possit intrromittere, sed eas debet ad te remittere, & quidquid aliter fiat, sit nullum, & irrum. Atque eo modo solet in hoc Regno concedi jurisdictione Baronibus, juxta supra tradita, n. 100. Hujusmodi autem inhibitus semper censeatur facta favore ejus, cui jurisdictione conceditur, magis quam favore subditorum, nisi id alicius indicet manifestetur, ut si jurisdictione ista privativa concedetur alicui, non ratione sue personæ, sed ratione universitatis, cui præst, cui superior velis privilegii, & immunitatem concedere, preposito illi certo Judice, ut contingit in Judicibus Monachorum, Scholasticorum, & Millitum. Secundo modo sit inhibitus, non favore Judicis, sed magis subditorum, cum adjicetur non ad privilegiandam, sed portius limitandam ejus jurisdictionem, ut respiciat magis favorem Judicem extraneorum, quibus servantur causæ exceptæ à jurisdictione ista, que limitatur. Exemplum sit, si diceretur, tu cognoscas de talibus causis, & in alias te non intrromitas, sed eas remitte ad competentes: vel per modum legis generalis directe ad aliquem Judicem, vel tribunal, prohibendo ne ille Judex, vel tribunal cognoscat de talibus causis, sed eas debeat ad alios Judices remittere, ut de jure Regni Neapolitan. in pragm. 62. c. 8. cum sequentibus, & pragmat. 63. de offic. Procurator. Cæsar. statuitur, ne tribunal Regie Camere Summarie se intrromittat in causas, in quibus fiscus non habet interest, sed eas ad Sacrum Consilium remittat. Et de jure Castellæ statuitur in l. 10. tit. 5. l. 2. recopilation. ut omnes causa litium inter partes remittantur ad Regia auditoria, & in illas non se intrromittat Regium Supremum Consilium. Et in eo rescripto Regio, cuius memini supra, n. 1174. cautum est in Regia suprema tribunala Castellæ se intrromittant in causas quantitatis triginta mille macavedinorum, & infra eam sumnam, sed eam cognitionem omnino remittant ad Concilia Decurionum civitatum, & villarum Regni. Item in l. 22. tit. 5. dict. l. 2. recopilationis, inhibentur Regia Auditoria circa certas causas, que remitti jubentur ad Regium Supremum Consilium. Quæ à nemine video animadverfa clare, cum prædictæ distinctiones sint necessario diligenter attendendæ ad diadicandum, an, & quando prorogatio sit inhibita, aut admittenda, & quoties de ea re controversum fuerit, oporteat tum ea omnia servari, tum sigillatim expendere verba, quibus jurisdictione concessa est, & causas, ob quas est limitata.

Secunda vero difficultas, quæ in jure constitit, tribus conclusionibus enodanda est, que respondent tribus propositis causibus. Prima conclusio, jurisdictione limitata quod genus personarum, & non quod genus causarum, capax est prorogationis cuiusvis in alias causas, &

ad alias personas. Hanc amplectitur Bartolus in dict. leg. 1. n. 8. ff. de judicis; dum ad explicandos causas prorogationis, de quibus agitur in eadem lege prima, utitur exemplo jurisdictionis Doctoris, quam habet limitatam ad scholares suos, Authent. habita, C. ne filius pro patre, & tamen eam posse prorogari docet; in qua eadem sententia fuit Panormitanus in c. l. n. 37. in fine, & n. 38. de mutuis petitionibus, Barbosa in d. l. 1. art. 1. n. 118. Et probatur primo ex textu in d. l. 1. C. de jurisdictione omn. Judic. ubi jurisdictione Procuratoris Caesaris, que limitata est quod personas eorum, qui cum fisco controversiam habent, & non est limitata ad causas, permititur prorogari. Secundo, quoniam si jurisdictione limitata quod personas prorogationem non admitteret, nulla jurisdictione prorogari posset, quippe cum omnis jurisdictione limitata sit ad personas subditorum ex traditis in l. ultim. ff. de jurisdictione omn. Judic. & in cap. 2. de consit. in sexto.

¹¹⁸² Tertiæ tamen hanc conclusionem, ut jurisdictione limitata ad certum genus personarum, non solum possit extendi, & prorogari ex consenso partium ad personas diversas ejusdem qualitatibus sub ea non comprehensas; sed etiam ad alias personas diversæ qualitatibus. Exemplum sit, Judex Curia serici hujus civitatis Neapolitanae, qui cognoscit de causis mercatorum serici civium, potest cognoscere de consenso partium inter mercatores serici Averfanos, aut Sulmonenses, vel Brundusinos: arque item de consenso poterit cognoscere de causis eorum, qui non sint matriculati in arte serici, ut inter mercatores artis lanæ, vel alios, etiam non mercatores. Item si quis est Judex causarum pupillorum, aut viduarum, posset cognoscere de causis aliarum personarum, que neque sint viduae, neque pupilli, si in eum consentient. Hec ampliatio quod primam partem nullam patitur difficultatem, & eam tradit Imola in d. cap. P. & G. n. 38. de offic. delegat. & eum sequitur Barbosa in d. l. 1. art. 1. n. 145. ff. de judicis, qui manifeste probatur ex secunda ratione adducta pro prædicta prima conclusione. Quoad secundam vero partem, eam amplectuntur Cabedus dicta dec. 22. n. 5. 1. part. & idem Barbosa d. art. 1. n. 151. & desumitur ex Bartolo & Panormitano, relatis numero precedentibus.

¹¹⁸³ Sed contrariam sententiam huic ampliationi quod secundam partem, quinto jurisdictionem Judicis limitatam ad certum genus personarum, ut ad causas mercatorum, pupillorum, & viduarum, non posse prorogari de consenso partium ad personas diversæ qualitatibus, videlicet ad causas eorum, qui non sint mercatores, pupilli, aut viduae, tunc tuerit Baldus in cap. de causis 4. n. 48. & in d. cap. P. & G. 40. n. 10. de offic. & potest. Jud. delegat. Felynus ibi n. 12. Marianus in d. cap. significati, n. 30. vers. tertio probatur, de foro compet. Vantus de nullit. tit. de nullitat. ex defectu jurisdictionis ordinatur ex n. 51. & 52. Antonius de Matthais de prorogat. jurisdictione. n. 5. post medium, vers. idem si alterata respectu causarum. Et probatur primo, quoniam causa limitata, limitatum producit effectum, l. in agris, ff. de adquir. rer. domir. Ergo limitatio jurisdictionis à superiori facta, eum effectum debet operari, ne possit Judex de aliis causis cognoscere, quam de comprehensis sub jurisdictione limitata eidem concessa. Secundo, quia quando certa qualitas est fundamentum jurisdictionis, & est causa dandi jurisdictionem alicui Judici, de illa qualitate debet ante omnia constare, ut Judex possit jurisdictionem suam exercere, cap. catorum 5. de judic. cap. si Clericus laicum 5. de foro compet. Sed qualitas viduatis, aut pupillaris extat, aut negotiacionis mercatura presupponitur ad hoc, ut quis sit subiectus Judici viduarum, aut pupillorum, aut mercatorum. Ergo ille, cui istæ qualitates non insint, non potest subdi Judici illorum.

¹¹⁸⁴ Nihilominus non est recedendum à secunda parte prædictæ ampliationis, quæ verissima est, si jurisdictione etiam limitata spectetur quodam suam naturam, & essentiam. Neque obstante contraria argumenta; nam ad primum respondetur, limitationem concessionis jurisdictionis, eum effectum habere, ne Judex possit cognoscere ex vi jurisdictionis sua, & adversus invitatos, de aliis causis, quam in concessione contentis, at ex vi prorogationis factæ de litigiorum consensu hæc jurisdictione limitata ad alias personas potest extendi; hæc enim extensio, nisi speciali inhibitione prohibita sit, communis jure conceditur, ut dixi supra, n. 100. ex doctrina Salyceti, & aliorum, Carleval. de Judicis, Tom. I.

& n. 1173. Ad secundum, conceditur qualitatem, quæ est fundamentum jurisdictionis presupponi; tunc vero qualitas illa subditorum est requisita, cum Judex procedit adversus invitatos: nam tunc procedit ex vi jurisdictionis, & ex vi prorogationis, qualitas presupposita ex parte Judicis est jurisdictione præexistens, ex parte autem litigiorum consensus, quibus presuppositis processus factus ex vi prorogationis sustinendus est, & alias qualitates non requirit.

Prædictam vero primam conclusionem limitabimmo, ut procedat in casu, quo jurisdictione limitata est ad certum genus personarum: secus est si jurisdictione limitata sit ad certas singulares personas; nam hæc jurisdictione ad alias personas non nominatas prorogari non potest. Ita sentit Cabedus dicta dec. 21. n. 2. 1. part. & esse communem sententiam dixi supra, n. 1162. & 1165. loquens de prorogatione jurisdictionis delegata, quæ id ad diversas personas non extendit, quia limitata inter certas personas est concessa.

Limite secundo, si in concessione jurisdictionis limitata ad causas unius generis personarum, adjiceretur clausula abdicativa, & decetri irritantis. Exempli gratia, si diceretur, talis Judex cognoscat de causis viduarum, & in alias causas, vel in causis aliarum personarum non se intrromittat, nec intrromittere posset, sed eas remittat ad alios Judices competentes, & quidquid secus factum fuerit, sit nullum, irrum, & inane; tunc enim non habebit locum prorogatio. Hanc limitationem docent Baldus in l. repertor. 39. n. 1. C. de Episcop. & Cleric. & in l. cum coram 5. n. 8. C. de sentent. & interloquit. omn. Jud. & in authent. habita, n. 58. C. ne filius pro patre, Paulus Castrensis conf. 2. n. 3. in fine 2. part. Ludovicus Burgesius in repet. l. 1. n. 159. Barbosa ibi art. 1. ex n. 103. ad 107. & art. 4. ex n. 46. ff. de judic. Marianus Socinus in d. cap. significati, n. 30. Gamma dec. 219. Et aeterte probatur ex textu in d. l. repertor. & in l. testament. omn. 18. & in l. consulta 23. C. de testam. & in l. secundum, 32. C. de donation. constatque ex dictis, supra, dicto n. 1100. nam ex istis clausulis manifeste colligitur, voluntate superioris jurisdictionem concedentes esse, ne Judex ita creatus, utatur jurisdictione prorogata, etiam si verba rescripti, vel statuti non dirigantur ad subditos, prohibendo ipsos prorogare. Idem enim est effectus, etiam si diversus sit modus, de quo curandum non est, l. mulier 22. in princ. ff. ad trebellian. leg. cum servus 104. ff. de verbis obligat. l. fideicommissa 11. §. si cui, ff. de legat. 3. Tiraquellus in l. si unquam, verbo suscepit, liber, n. 142. C. de revocand. donation. Raudentis dec. 4. n. 26. Sarmiento de redditibus ecclesiasticis 1. par. cap. 2. n. 16. Menochius conf. 35. n. 22. l. 1. Hondeanus conf. 32. n. 1. vol. 2. Everardus in locis legalibus, in loco ab quispolentibus 101. n. 8. in fine, Alexander in l. 1. §. lex falcidia, n. 9. ff. ad l. falcid. quid enim interest, an subditus prohibeantur prorogare, vel Judex uti jurisdictione prorogata?

Limite tertio, si ex conjecturis aliis colligi possit, superiore jurisdictionem concedentem, & creantem diversas Judices ad causas diversarum personarum dividenterque diversas jurisdictiones, id scilicet (ut fere semper fieri solet) ob favorem carundem personarum, quibus specialem Judicem concedit; & quoniam publice interstitit jurisdictiones esse divisas, seorsim ad rectorem Reipublicæ gubernationem, & ne caue, & proceſsus confundantur: nam tunc ex conjecturata mente ejusdem colligitur, noluisse permittere prorogationem, ex qua omnia confundentur, & sic censendum est eo casu prorogationem locum non habere. Hanc limitationem plane significat Baldus in d. cap. P. & G. 40. n. 10. de offic. delegat. dum negans locum esse prorogationi, si jurisdictiones Judicium sint taxata, & limitata, reddit rationem ne jurisdictiones, & proceſsus Judicium confundantur, & ita interpretandus est idem Baldus, & alii, quos referat Barbosa in d. l. 1. art. 1. n. 155. ff. de judic. & Natta conf. 32. n. 7. & 8. l. 1. Baldus sequitur, & Regens Fulvius Constantius postea vifus in l. unica, n. 78. C. de classicis, lib. 11. & eadem ratione ego supra, quæst. 8. sect. 9. n. 702. notavi non posse fiscum prorogare jurisdictionem Judicium extraneorum. Ratio autem hujus limitationis est, quoniam plane prorogationis permissione esset contra finem à superiori intentum, dum jurisdictiones divisæ, si quidem prorogatio efficit, ut Judex extendat jurisdictione